

Nakładem Oddział Radomskiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich
przy współudziale Pracowni Historycznej SEP w Opolu
ukazała się publikacja Nr 5 w serii wydawniczej
„100 ksiązek na 100-lecie SEP”

HISTORIA I PAMIĘĆ
Włodzimierz Krukowski (1887-1941)
twórca lwowskiej szkoły pomiarów elektrycznych

Praca zbiorowa pod redakcją
prof. PO Jerzego Hickiewicza

Publikacja wydana w języku polskim i ukraińskim pod patronatami:
Instytutu Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk
Komitetu Metrologii i Aparatury Naukowej Polskiej Akademii Nauk

Autorzy: Wiesław Michalski, Jerzy Hickiewicz, Piotr Rataj, Przemysław Sadłowski, Paweł Jan Nowacki, Józef Rzańnicki, Tadeusz Skubis, Jerzy Kubiakowski, Danuta Koczela, Józef Kolasa, Zdzisław Nawrocki, Jan Strojny, Krzysztof Klukiewicz, Orest Ivakhiv, Bohdan Stadnyk, Mykhaylo Dorozhovets, Józef Parchański, Jerzy Fekecz, Daniel Dusza, Anna Cysewska-Sobusiak, Adam Kowalczyk, Aleksander Gąsiorowski, Andrzej Przytułski, Zygmunt Lech Warszawa, Halina Marzec, Krystyna Palczyńska.

Konsultant i recenzent: prof. dr hab. inż. Bolesław Orłowski

Tłumaczenie: prof. dr hab. inż. Orest Ivakhiv,

Współpraca przy tłumaczeniu: prof. dr hab. inż. Mykhaylo Dorozhovets

Format: B5

Objętość: 536 str.

Oprawa: twarda, szyta

ISBN: 978-83-7789-602-0

Autorzy przedstawiają następujące rozdziały:

- Tło historyczne
- Założyciel Katedry Pomiarów Elektrotechnicznych prof. dr inż. Kazimierz Idaszewski
- Życiorys prof. dr inż. Włodzimierza Krukowskiego
- „Intelligenzaktion” we Lwowie
- Reprinty
- Uczniowie i współpracownicy W. Krukowskiego
- Rozwój metrologii elektrycznej po 1945 roku związany z działalnością wychowanków prof. Krukowskiego
- Znaczenie dorobku prof. Włodzimierza Krukowskiego dla rozwoju techniki pomiarów elektrycznych w Polsce i Europie
- Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego „Elektryk” im. W. Krukowskiego w Nowej Soli
- Działania Oddziału Radomskiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich im. prof. dr inż. Włodzimierza Krukowskiego (1887-1941) dla uczczenia pamięci swego Patrona.

W przedmowie czytamy:

„od kilkunastu lat miejscem szczególnej pamięci o prof. Włodzimierzu Krukowskim jest jego miasto rodzinne Radom. Wynikło to z inicjatywy dr. inż. Piotra Szymczaka, który zainspirował Oddział Radomski SEP do wydobywania z zapomnienia radomianina, Włodzimierza Krukowskiego. W jubileuszowym dla Stowarzyszenia Elektryków Polskich roku 2019, roku 100-lecia SEP, staraniem Oddziału Radomskiego ukazuje się monografia poświęcona postaci jednego z najwybitniejszych polskich elektrotechników, prof. Włodzimierzowi Krukowskiemu, uczonemu o światowej sławie w dziedzinie metrologii elektrycznej, wykładowcy Politechniki Warszawskiej, profesorowi Politechniki Lwowskiej, człowiekowi głębokiej wiedzy, znakomitemu dydaktykowi, członkowi polskich i międzynarodowych organizacji naukowo-technicznych i działaczowi Stowarzyszenia Elektryków Polskich”

Tak wspomina we wstępie do książki prof. Jerzy Hickiewicz:

„Dr inż. Piotr Szymczak jeszcze jako prezes Oddziału Szczecińskiego SEP w rozmowie z Wiesławem Michalskim ówczesnym wiceprezesem Oddziału Radomskiego SEP zainspirował Oddział Radomski SEP do zainteresowania się postacią urodzonego w Radomiu, a zmarłego tragicznie we Lwowie wybitnego elektrotechnika-metrologa prof. dr inż. Włodzimierza Krukowskiego. Oddział podjął tę inicjatywę. Wiceprezes W. Michalski, jako główny organizator tego przedsięwzięcia, zwrócił się do mnie z propozycją współpracy i tak się to rozpoczęło. Oddział Radomski SEP nawiązał kontakty z NU Lwowska Politechnika, z profesorami katedry w której kiedyś pracował prof. W. Krukowski. W 2009 r. z inicjatywy W. Michalskiego Oddział Radomski SEP zorganizował pierwsze seminarium poświęcone pamięci prof. W. Krukowskiego, którego głównym organizatorem był W. Michalski. W trakcie tego seminarium ówczesny prezes SEP, prof. dr hab. inż. Jerzy Barglik, wręczył W. Michalskiemu portfel z symbolicznym groszem, mającym rozpocząć zbiórkę środków materialnych na wydanie monografii poświęconej prof. W. Krukowskiemu. Potem odbyły się kolejne seminaria i rocznicowe wyjazdy do Lwowa. Idea wydania monografii pojawiła się znów w rozmowach trzech osób: Piotra Szymczaka, Wiesława Michalskiego i Jerzego Hickiewicza. Zanim jeszcze ułożyliśmy szczegółowy plan książki, pomysł uzyskał pełne poparcie Zarządu Oddziału Radomskiego SEP im. prof. Włodzimierza Krukowskiego i mogliśmy przystąpić do pracy. Prezes Wiesław Michalski wraz z Zarządem Oddziału podjęli się patronować temu przedsięwzięciu, mnie przypadła rola redaktora monografii. Przyjęliśmy, iż wszystkie prace związane z redagowaniem monografii będą wykonywane społecznie, a koszty będą związane jedynie z jej wydrukiem. Zadanie było jednak bardzo odpowiedzialne, bo jeszcze w 1956 r. pod patronatem Komitetu Elektrotechniki PAN została opracowana 847-stronicowa monografia poświęcona prof. Krukowskiemu, w której szczegółowo omówiono jego działalność i naukowe osiągnięcia. Postanowiliśmy zatem przyjąć inną koncepcję monografii. Założyliśmy, iż monografia winna pokazać prof. W. Krukowskiego w jak najszerszym otoczeniu. Chcieliśmy oprócz szczegółowego życiorysu opisać lwowskie środowisko, w którym działał, łącznie z przebiegiem Intelligenzaktion we Lwowie, akcji, która pozbawiła go życia. Zamierzaliśmy też uwzględnić skomplikowane tło historyczne okresu, w którym działał, opisywać jego współpracowników i ważniejszych wychowanków. Chcieliśmy również pokazać ich następców, ośrodki metrologii elektrycznej, które wyrosły z jego dawnej katedry, oraz działania czynione dla upamiętnienia prof. Krukowskiego. Takie zamierzenie powodowało konieczność powołania dużego zespołu autorów, którzy w kompetentny sposób potrafiliby wykonać takie zadanie. Już w trakcie zaawansowanych prac nad monografią wpadliśmy na jeszcze jeden pomysł, aby monografia była, na ile to możliwe, dwujęzyczna, napisana w języku polskim i ukraińskim. Pomysł ten chętnie podjął prof. Orest Ivakhiv z NU „Lwowska Politechnika”, który wspólnie z prof.

Mykhaylo Dorozhovetsem z Politechniki Rzeszowskiej i z NU „Lwowska Politechnika” spowodował, iż zasadnicze rozdziały (ok.70 % stron monografii) zostały przetłumaczone na język ukraiński. Składam im za tę ogromną pracę wielkie podziękowanie i jednocześnie dzielę radością, że wiedza o tak związanym swą działalnością ze Lwowem prof. W. Krukowskim będzie łatwiej dostępna dla Ukraińców. Dziękuję wszystkim autorom poszczególnych fragmentów monografii za włożony trud w swe opracowania. Ich zrozumienie ważności problemu, społeczne podejście, kompetencje oraz znajomość podejmowanych tematów nadała monografii większą historyczną wartość”

„Składam też podziękowanie moim współpracownikom członkom Pracowni Historycznej SEP w Opolu mgr historii Piotrowi Ratajowi i mgr historii Przemysławowi Sadłowskiemu za ich bardzo duży społeczny wysiłek włożony w nadanie monografii większej wartości naukowej przez opracowanie przypisów do tekstów głównych rozdziałów monografii oraz przygotowanie znaczącej części ikonografii.”

Prof. Bolesław Orłowski konsultant i recenzent monografii tak ją ocenia:

„Stowarzyszenie Elektryków Polskich jest niewątpliwie spośród polskich organizacji technicznych najbardziej uwrażliwione na badanie profesjonalnych korzeni historycznych swego zawodu i propagowanie wiedzy na ich temat. Tak się złożyło, że wśród twórców teoretycznych i praktycznych podstaw elektrotechniki – jednej z najważniejszych dziedzin napędzających nowoczesny postęp naukowo-techniczny ludzkości – znalazła się spora grupa Polaków. Tworzyli oni istotną część kadry technicznej Dwudziestolecia Niepodległości, która – jak nigdy przedtem – wносиła wymierny wkład w rozwój wielu dyscyplin w wymiarze ponad krajowym, europejskim i światowym. Pod tym względem był to bez wątpienia najpłodniejszy twórczo okres w polskich dziejach. Jednym z czołowych przedstawicieli polskich twórców elektrotechniki był Włodzimierz Krukowski. Wykształcony w najlepszej podówczas uczelni w Darmstadt, współtworzył podstawy nowoczesnego miernictwa elektrycznego, uzyskując wiele patentów i uczestnicząc w kształtowaniu praktycznego wymiaru przemysłu i zastosowań praktycznych tej dyscypliny w Niemczech – jednym z wiodących w tej dziedzinie wówczas krajów na świecie. Od 1926 r. działał w Polsce. Od 1930 r. kierował Katedrą Pomiarów Elektrycznych Politechniki Lwowskiej i wchodził w skład Rady Technicznej Państwowych Zakładów Tele- i Radiotechnicznych w Warszawie. Reprezentował Polskę na kongresach International Electrotechnical Commission. Wspaniałą karierę Krukowskiego w jej szczytowym, najbardziej twórczym momencie przerwał paroksyzm totalitarnego szaleństwa, jaki ogarnął ówczesną Europę. Latem 1941 r. ci sami Niemcy, którzy nauczyli go najgłębszych tajemnic jego zawodu i z którymi jakże długo owocnie współpracował z obopólną korzyścią, zamordowali go w ramach zaplanowanej przez hitlerowską III Rzeszę celowej likwidacji polskich elit. Jest w tym coś z wymiaru tragedii antycznej. Ukazującego złożoność zjawisk i zwodniczość zewnętrznych pozorów wysokiej cywilizacji, spod której cienkiego naskórka szczerzą kły (wydawałoby się dawno już minionego) barbarzyństwa. A los człowieka to drobny, ulotny, można by rzec, pomijalny pyłek na tle dramatycznych konwulsji dziejów naszego gatunku. Te wszystkie sploty okoliczności, a także trwające do dziś w nowo już ukształtowanym świecie konsekwencje działalności Włodzimierza Krukowskiego ukazuje nam mądra wielowątkowa książka powstała pod redakcją naukową profesora Jerzego Hickiewicza”

W Słowie Prezesa SEP - dr Piotra Szymczaka - czytamy:

„Autorzy – wybitni znawcy problematyki historii elektrotechniki znakomicie ukazali biografię uczonego na tle ówczesnej epoki. Żal, że zginął tragicznie i nie dokończył swojego dzieła. Serdecznie zachęcam do lektury nie tylko elektryków i członków SEP, lecz również tych, którzy

interesują się historią polskiej myśli technicznej i jej twórcami. Niech ta monografia będzie symbolicznym podziękowaniem całej społeczności Stowarzyszenia dla prof. Włodzimierza Krukowskiego – za to kim był i czym się dzielił z innymi – za jego trud i zaangażowanie w tworzenie lwowskiej i zarazem polskiej szkoły pomiarów elektrycznych, przemysłu elektrotechnicznego oraz budowy autorytetu Stowarzyszenia Elektryków Polskich”

Monografia została opracowana społecznie i jest pierwszą książką z zakresu historii elektryki wydaną w języku polskim i ukraińskim. Podkreślić należy że w dniu 25 lutego 2020 roku Senat NU „Lwowska Politechnika” po zasięgnięciu opinii prof. Włodzimierza Chomy i prof. Petro Stakhiv'a, dotyczącej jej tłumaczenia na język ukraiński, zaaprobował wydanie tej monografii.

Książka została wydana w intencji 100-lecia Stowarzyszenia Elektryków Polskich, a jej oficjalna prezentacja przewidziana jest w 2021 r. w Polsce dla uczczenia 100-lecia Oddziału Radomskiego SEP im. prof. Włodzimierza Krukowskiego oraz na Ukrainie podczas jubileuszowych uroczystości uczczenia 80 rocznicy mordu polskich profesorów lwowskich uczelni, na Wzgórzach Wuleckich we Lwowie i polskiej inteligencji Ziemi Stanisławowskiej, w Czarnym Lesie koło Stanisławowa. Z uwagi na sytuację epidemiologiczną jaka panuje w kraju trudno teraz podać formę i terminy tych uroczystości. Podaję jednak zainteresowanym wstępne informacje o zamierzeniach Oddziału Radomskiego SEP poświęcone pamięci swego Patrona i z optymizmem myślę, że podczas nich Wszyscy się zobaczymy.

Wiesław Michalski
por@sep.radom.pl

Jerzy Hickiewicz
j.hickiewicz@zw.po.edu.pl